

[Socialministeren.]

man, fordi man er fyldt 80 år, uden hensyn til om man har et særligt behov for hjælp, og uden hensyn til om man rent faktisk får dette dækket på anden måde, så alene i kraft af sin alder skal have et ekstra konstant beløb. Jeg forstår, at det må være det, der er oppositionens standpunkt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om folkepension. (Om alderstillæg).

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om invalidepension m. v. (Forhøjelse af arbejds-giverbidraget til invalideforsikringsfonden).

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg stiller forslag om, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om børne- og ungdomsforsorg. (Ændrede tilskudsregler for daginstitutioner).

(Første behandling af lovforslaget (nr. 77) findes i tidenden sp. 1817, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 933).

Der var stillet 2 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Albertsen: Det udvalgsarbejde, vi har haft mellem første og anden behandling, har været ganske omfattende, og udvalget har fået et betydeligt antal henvendelser fra en lang række organisationer og personer og instanser, henvendelser, som er indgået i udvalgets arbejde. Der er stillet 2 ændringsforslag, hvoraf det ene er rent redaktionelt og det andet er lidt mere virksomhedsfuldt, idet det betyder, at hvor man hidindtil har kunnet yde halve og hele fripladser, vil man efter denne ændring i den enkelte kommune være pligtig til det, hvis de pågældende indtægtsmæssigt og i henseende til antal børn under 18 år har ret til det.

Jeg vil ikke undlade at oplyse, at vi under drøftelsen om denne ændring var lidt påvirket af det synspunkt, om det ikke kunne sikres, hvis der nu kom til at stå „skal“, at mennesker, som egentlig ikke burde have sådanne fripladser, takket være den tilsyneladende meget lemfældige skattelovgivning, vi har, kunne få friplads, uden at de i og for sig havde krav på det. Men vi er jo enige om, at det ikke bør være socialkontorenes, børnehavernes eller kommunalbestyrelsernes skøn, der er afgørende, det må være finansministerens og andre instansers opgave at sikre, at der er rimelige skattelove, som hindrer, at de folk, der tjener pengene — også Glistrup — kan snyde sig til tingene, eller hvad de nu måtte gøre.

Vi vil gerne medgive, at de tilsagn, vi har fået fra ministeren vedrørende det kommende cirkulæres satser om halve og hele fripladser, på det seneste ændret til en mere graderet skala, er rimelige. Men vi havde hellere set, at de havde stået alene og ikke bare skulle få en i øvrigt bitter pille til at glide ned. For selve lovforslaget, som vi har arbejdet med, har jo ikke undergået ændringer under de mange udvalgs møder, under diverse samråd, og det er ikke blevet påvirket af de meget voldsomme protester, der har rejst sig.

Der har jo været en ganske voldsom reak-

[Albertsen.]

tion over for dette lovforslag, et meget stort antal appeller og skriftlige henvendelser og en stor demonstration her uden for Christiansborg. Men det har ikke påvirket regeringspartierne eller ministeren så meget som en tøddel. Uanset den allerbedste vilje fra oppositionen til at forhandle om andre løsninger har flertallet kun kendt ét ord, nemlig nej. Der skulle skæres 50 mill. kr. væk i statsstøtte til vuggestuer, børnehaver og fritidshjem; hvis vi ikke ville gå med til det, måtte vi finde andre sociale felter, hvor nedskæringen skulle placeres, og det har vi ikke anset som vores opgave.

Vi er jo under denne regering blevet vant til, at når de tre partier er blevet enige, har det næsten været umuligt at komme igennem med forhandlinger. Det kan føles ubehageligt, fordi alle og enhver, der kender dette hus, ved, at ikke mindst på det sociale område har der været tradition for, at man tilstræbte at skabe en bred enighed om tingene; det har ikke været lad-sig-gørligt under den nuværende regering, ej heller med dette lovforslag.

Vi vil også gerne sige, at lovforslaget som sådant efter vor opfattelse står i diametral modsætning til de tilsagn, der blev givet af statsministeren ved tingets åbning, om, at der ikke skulle foretages nedskæringer eller besparelser, der ville forringe den sociale eller kulturelle standard. Dette lovforslag medfører efter vores bedste skøn en virkelig forringelse af både den sociale og den pædagogiske standard uanset de ændrede indtægtsgrænser for tildeling af halve og hele fripladser. Mange familier med beskedne indtægter skal nu yde langt større beløb, for at deres børn stadig væk kan frekventere børneinstitutioner.

Forholdet er det, som jeg allerede oplyste ved førstebehandlingen, at samtidig med at staten nedsætter sin refusion, følger der meget betydelige stigninger i børneinstitutionernes løn- og materialeudgifter, og de samlede takstforhøjelser bliver derfor overordentlig mærkbare. En familie med to børn i vuggestuer skal efter 1. april i år betale 1.700 kr. mere pr. år for hvert vuggestuebarn, altså i alt 3.400 kr., hvis det drejer sig om to børn, der er anbragt i vuggestuer. Ja, der er endog eksempler på, at forhøjelsen vil andrage 2.400 kr. pr. barn pr. år for et vug-

gestuebarn. Det vil altså sige, at hvis en familie har to børn at anbringe i en sådan institution, vil merudgiften blive knap 5.000 kr. pr. år. Så kan statsministeren og så kan „støvsugerbanden“ komme til denne familie og sige, at vi ikke har svækket den sociale standard.

Hvis det ikke var bitter alvor og sørgelige realiteter, ville man nærmest kunne smile lidt ad VKR-folkenes tyndbenede og gennehullede argumenter på dette område. Nu må man dybt beklage, at regeringspartiernes repræsentanter har bundet sig på hænder og fødder til dette lovforslag, som vi må betragte som et spark til børn og unge, til kvinderne og til erhvervslivet. Det er, som fremført af deputationer, samfundsfjendsk, det er asocialt, og det er børne- og kvindefjendsk for at citere den karakteristisk, som de 67 landsomfattende protesterende organisationer har givet, og som mit parti ganske deler.

Nu kunne man sige: græder ej, børnlille, ulykkerne varer ikke så længe. Meget få er i tvivl om, at denne regerings dage er talte, og jeg kan på socialdemokratiets vegne sige, at en kommende socialdemokratisk regering agter at føre denne lovgivning tilbage til det grundlag, som indtil nu har været gældende, og ophæve nedsættelsen af refusionerne.

Vi har samtidig anledning til at præcisere, at vi har det syn, at ophold på børneinstitutioner i princippet bør være gratis, og vore politiske og økonomiske bestræbelser vil sigte mod dette mål. Der er ganske vist under udvalgsarbejdet fremkommet materiale, som jeg har forstået man nu i nogen grad vil anføre som bevis på, hvilken frygtelig tanke det ville være at indføre det her fremdragne princip, idet man fortæller os, at 100 pct. dækning af behovet for vuggestuer, børnehaver og fritidshjem ville koste et kæmpebeløb på 8,6 milliarder kr. Nu er det jo opstillet ud fra den forudsætning, at der skulle være 100 pct. dækning for alle tre kategorier, men det er der ingen mennesker der drømmer om at realisere. Hvis jeg skulle skønne om behovet for disse tre kategorier, således forstået, at de forældre eller enlige forsørgere, der ønsker deres børn eller barn anbragt i institution, kunne få det, så ville jeg skønne, at 20-25 pct. på vuggestuer og 80 pct. i børnehaver og 25 pct. på fritidshjem er betydelig mere realistisk at gå ud

[Albertsen.]

fra end det opstillede tal. Det vil sige, at det opstillede tal kan reduceres med 60-70 pct. og derved bliver ca. 2,5-3 milliarder kr.

Det er i øvrigt ganske karakteristisk i denne diskussion, at det er, ligesom om dette tal skal bruges til at forskrække folk med. Når man taler om broer eller motorveje eller universiteter eller lufthavne, eller hvad det kan være på disse tekniske områder, er der meget få, der lader sig påvirke af svimlende talopstillinger. Kun når det altså drejer sig om at investere i børnenes trivsel og udvikling, har man tilsyneladende ikke råd; de kan vente.

Vi har under udvalgsarbejdet forsøgt at få afklaret, om man ikke nærrede bekymring for, at store grupper af kvinder, der er med i erhvervslivet eller overvejer at gå ud i erhvervslivet, ville afholde sig fra deltagelse heri, når omkostningerne blev så store. Det skulle ikke undre mig, om — modsat den udtalelse, vi fik — mange af erhvervslivets ledere virkelig deler denne bekymring og forstår denne problematik og mener, at det givetvis vil have virkning i retning af, at mange kvinder afholder sig fra at gå ud i erhvervslivet, hvorved behovet for udenlandsk arbejdskraft utvivlsomt vil stige — og dette vil igen skabe boligproblemer og tilpasningsvanskeligheder, som vi kender dem så rigeligt i øjeblikket.

Jeg burde måske i konsekvens af disse betragtninger og af det, der har været fremme i den offentlige debat i så henseende, opfordre ministeren til at tage lovforslaget tilbage. Ved en anden lejlighed har jeg haft held til noget tilsvarende, da jeg foreslog, at handelsministeren skulle tage sit lukkelovsforslag tilbage, men da var der lykkeligvis den baggrund, at man var uenig inden for regeringspartierne. Jeg må blankt erkende, at uanset mange kønne ord, det er fremført i denne diskussion, står regeringspartierne åbenbart enige og fast i så henseende, og derfor ansér jeg en sådan henstilling for overflødig. Til gengæld kan vi så glæde os over, at vi — og med vi mener jeg oppositionen — utvivlsomt har et stort og stærkt følge blandt regeringspartiernes vælgere i vores holdning til disse lovforslag. Henvendelsen fra Dansk Kvindesamfund kunne tyde derpå.

Et synspunkt blev på et vist tidspunkt bragt

ind i debatten af socialministeren. Man ligesom antydede, at valget stod imellem at spare på udgifterne til børneinstitutionerne og at få færre nye pladser. Ministeren skriver i et indlæg i Berlingske Tidende, at hvis man lod forældrebetalingen være uændret, men begrænsede den offentlige andel med 50 mill. kr., ville det teoretisk betyde et mindre antal nye pladser, nemlig 90.600 vuggestuepladser eller 8.700 børnehavnepladser.

Jeg beklager at måtte sige det, men jeg synes, at denne form for polemik ikke klæder ministeren. Den er ikke rimelig, den er ikke holdbar. Som ministeren og alle implicerede ved, er byggeriet af disse institutioner frit, og derfor er der ikke tale om alternativer. Noget andet er, at lovforslagets tendens højst sandsynligt vil afdæmpe trangen til at bygge institutioner, såfremt loven, hvad alle gode kræfter nok vil forhindre, kommer til at gælde i flere år.

Der er én henvendelse, som på mig har gjort et særligt indtryk, og det er den, der er kommet fra børne- og ungdomsforsorgens personaleforbund, som advarer mod lovforslaget og anfører, at efter deres skøn — og det er jo dem, der virkelig har disse ting inde på livet — kan man befrygte, at daginstitutioner for fremtiden vil blive forbeholdt de samfundsgrupper, der vil kunne opnå friplads, samt de samfundsgrupper, der er så velhavende, at en forøget betaling ikke vil få nogen direkte indflydelse på familiens økonomi. Den store mellemgruppe vil til gengæld blive ramt, og det er i denne gruppe, vi først og fremmest finder den direkte produktive del af befolkningen; vi forudser, at lovforslagets gennemførelse netop vil have uheldige følger i så henseende.

I en henvendelse fra Landsforeningen Forebyggende Børneværn peger man på, at den besparelse, man regner med at opnå gennem de ændrede refusionsregler vedrørende lægetilsyn og tandpleje, muligvis vil medføre, at mange af disse ting bare skal klares på anden vis; der vil altså måske enten blive tale om en nedgang i sundhedstilstanden eller bare en overflytning af udgifterne. I foreningen tror man til gengæld tilige, at det, vi nu i mange år bevidst har arbejdet på at komme bort fra, nemlig begrebet nøglebørn, fremtidig vil blive et voksende problem.

Forældre, pædagoger, kommunalpoliti-

[Albertsen.]

kere og alle, der er engageret i institutionernes ledelse, er, som man ved, overordentlig bekymrede over lovforslaget. De eneste, der tilsyneladende er ubekymrede, er VKR-grupperne i denne sal.

Vi kan her ved anden behandling stemme for de to ændringsforslag, men vi agter ved tredje behandling at stemme imod lovforslaget, og ved behandlingen af finanslovforslaget vil vor principielle holdning blive markeret, idet vi som ændringsforslag til finanslovforslaget vil foreslå de 50 mill. kr. bevilget, som en tilbageføring af refusionsattterne vil komme til at koste.

Sluttelig skal jeg bede om, at vi får lejlighed til at få lovforslaget tilbage til udvalget igen, idet der efter behandlingen her er fremkommet nyt materiale, som giver en naturlig anledning til, at vi får et fornyet udvalgs møde.

Clara Munck: Allerede ved første behandling af dette lovforslag fremgik det ret tydeligt, at regeringspartierne ikke kunne forvente at få støtte til dets gennemførelse.

Det viser sig beklageligvis også i dag, at udvalgsarbejdet ikke har givet sådanne muligheder, uanset at vi har drøftet lovforslaget meget indgående. Da hr. Albertsen sagde, at man fra oppositionens side var villig til at drøfte andre spareforslag, skyndte han sig dog at tilføje, at det jo ikke var dens opgave at fremsætte dem, og derfor er vi lige vidt.

Jeg vil gerne meget stærkt fastslå, at for den konservative folketingsgruppe at se er der intet asocialt i dette lovforslag. Lovforslaget drejer sig om, at vi hidtil og også under tidligere regeringer har haft en ordening, der siger, at forældre skal yde bidrag til de institutionspladser, de anvender, og det har også været sådan under denne regering, at forældre har bidraget. Vi har i udvalget fået oplyst — og det materiale er jo talfast — at forældrenes bidrag har drejet sig om beløb, der i en tidligere regeringsperiode var 24,3 pct.; det blev til 23,9 pct., og det blev til 23,7 pct., og sidste år har forældrene bidraget med i alt 23,3 pct. af de udgifter, der er forbundet med børnenes ophold på institutioner. Det er ikke et grundlag, vi ønsker at ændre. Vi mener fortsat, at forældrene kun skal yde et mindre bidrag til

institutionernes drift, og det ligger også i det lovforslag, der er fremsat af socialministeren, hvor forældrenes betaling til institutionsdriften foreslås forhøjet fra procenter på 30-35 til 35-40. Det er det, man kalder asocialt. Men samtidig — det må erindres, og det skal understreges — er det den nuværende socialminister, der for et år siden fik indtægtsgrænserne hævet, hvad der gjorde, at folk med mindre indtægter er blevet bedre socialt behandlet end under en tidligere regering. Da socialministeren sidste år udsendte sit cirkulære, sagde det klart og tydeligt: mennesker med indtægter under 15.000 kr. bør have friplads, når deres børn besøger institutioner, og mennesker med indtægter fra 15.000 kr. til 30.000 kr. bør have halv friplads. Det er længere, end man er gået under nogen tidligere regering. Det var ikke et cirkulære, der blev fremtvunget fra nogen side, det er udtryk for regeringens syn på, at når velstandsudviklingen er i gang, må alle grupper nyde godt af den. Denne 30.000 kr.s grænse er altså ikke nået under tidligere regeringer, det er den under denne regering. Men vi bliver ikke stående ved den. Vi kender alle sammen gennemsnitsvelstandsniveauet her i landet, vi ved, at gennemsnitsindtægten ikke er nået op på de 40.000 kr., og alligevel bliver dette regeringsforslag fulgt op af et tilsagn fra socialministeren — som det fremgår af betænkningen — hvorefter selv personer, der når over det, der er gennemsnitsindtægten i Danmark, ikke blot skal blive liggende nede på et bidrag på under 30 pct. af det, en institutionsplads koster. Men der er yderligere givet tilsagn fra socialministeren om, at indtægter op til 20.000 kr. får hel friplads på institutionerne. Det er et mål, ingen tidligere regering har nået. Vi er gået det videre, at vi har sagt, at indtægter på 20.000-30.000 kr. bør have deres betaling, der altså stadig ikke andrager 30 pct. af den reelle udgift, nedsat, så de får $\frac{3}{5}$ friplads, og vi siger, at indtægter på 30.000-40.000 kr., som vi altså her betragter som gennemsnitsindtægten i Danmark, også bør have en lempelse, og de får $\frac{2}{5}$ friplads.

Derfor må jeg meget stærkt afvise, at dette forslag er asocialt, at børnene bliver ringere behandlet; tværtimod har vi aldrig givet børnefamilierne så stor en hjælp, som det er sket ved dette og andre forslag frem-

[Clara Munck.]

sat under den nuværende regering. De grupper, der er modstandere af lovforslaget — og de er godt organiseret, ikke mindst personalegrupperne — har det tilfælles, at de går ud fra et forkert grundlag, og de mennesker, der er engageret i dette arbejde, og som først og fremmest har pligt til at vejlede forældre, har gjort det modsatte, de har vildledt forældrene ved at føre en agitation, der kun kan skabe uro i hjemmene. Derfor er vi tilfreds med, at det af betænkningen fremgår, hvilke lettelser der indføres i forbindelse med lovforslaget, og vi har også fået understreget i betænkningen, at det cirkulære, der skal udsendes fra socialministeren, ikke blot som hidtil skal indeholde en opfordring til kommunerne om at yde halve og hele friplads, men ligefrem et pålæg til kommunerne, sådan som det fremgår af de stillede ændringsforslag.

Jeg kan på den konservative folketingsgruppes vegne sige, at vi vil selvfølgelig også hellere komme og sige til folk: værsgo, nu giver vi jer igen noget. Men vi må sørge for, at lovene administrativt bliver forsvarlige, og sådan som lovforslaget ligger her, vil vi altså anbefale, at det gennemføres, og vi vil også stemme for de stillede ændringsforslag.

Eva Ree: Der er vistnok — det tror jeg alle kan blive enige om — sagt og skrevet meget om de 50 mill. kr.s besparelser, som socialministeren skal indvinde på sit budget for tilskud til daginstitutionerne, at det ikke skulle være nødvendigt at gå meget i detaljer med hensyn til de enkelte regulerings-satser, og her ved anden behandling af lovforslaget vil jeg gerne indledningsvis henvise til, hvad jeg sagde den 2. december, da lovforslaget var til første behandling her i folketinget, nemlig at det er ubehageligt at skære ned på statens udgifter, og også tilføje, at det er det specielt inden for de sociale områder, som vi behandler netop nu. Det viser den sidste tids debat jo også. Det er de færreste, der kan lide ekstraudgifter, og når lovforslaget her både indeholder en forhøjelse af forældrenes betaling for deres børns ophold på daginstitutioner, hvad enten det drejer sig om vuggestuer, børnehaver eller fritidshjem, og en tilsvarende besparelse på statens udgifter på disse områder, så afføder det ganske naturligt en ret voldsom reak-

tion hos den gruppe af befolkningen, som må føle, at sparekniven rammer.

Det var „støvsugerbanden“, der fik det lidet misundelsesværdige arbejde at finde frem til besparelser på statens udgifter, og den hvæssede da også sparekniven, da det gjaldt socialministerens budget. Det ville selvfølgelig have været lettere, hvis det kunne have været undgået, men sparekniven måtte slibes, og den ramte samtlige ministerier; der var ingen, der gik ram forbi.

Man kan så spørge, om en sparekniv skal ramme dybt, eller den skal føres lidt mere blidt. Socialministeren har ment — og det er et synspunkt, venstre kan tilslutte sig — at det er væsentligt, at besparelserne ikke rammer de lavest lønnede, de økonomisk dårligst stillede. Derfor har man i det foreliggende lovforslag især koncentreret sig om fripladserne og hævet indtægtsgrænsen for disse. Hvor der tidligere udelukkende blev ydet hel friplads for indtægter under 15.000 kr. årlig, forhøjes denne grænse nu til 20.000 kr. Halv friplads, hvor indtægtsgrænsen tidligere var 30.000 kr., ændres, således at der for indtægter på 20.000—30.000 kr. gives 3/5 friplads og for indtægter på 30.000—40.000 kr. 2/5 friplads. Samtidig forhøjes — og det betragter jeg som positivt og også som en forbedring af det oprindelige lovforslag — indtægtsgrænsen eller „børnetillægget“ fra 3.000 kr. til 3.500 kr. for hvert hjemmeværende barn under 18 år ud over det barn, for hvilket der søges enten halv eller hel friplads. Det vil i øvrigt også nu efter udvalgsbehandlingen blive pålagt børne- og ungdomsudvalgene — det har tidligere været sådan, at de kunne, men ikke skulle — at udrede udgifterne til halv eller hel friplads. Dette enkle ord „skal“ fremfor „kan“ spiller en ikke uvæsentlig rolle i min bedømmelse af situationen. Vi mener inden for venstre, at disse ændringer borger for, at den besparelse, der skal indvindes på socialministerens budget inden for daginstitutionerne, ikke rammer de dårligst stillede, de økonomisk svage, og jeg kan derfor på venstres vegne anbefale at stemme for de ændringsforslag, socialministeren har stillet, og som udvalget har tiltrådt, hvis der ønskes afstemning.

Jeg vil tilføje, at jeg er tilfreds med, at socialministeren har fulgt den henstilling, jeg fremkom med under første behandling af

[Eva Rée.]

dette lovforslag, om at sørge for en bedre oplysning, en bedre service over for de mange forbrugere af vore daginstitutioner, end det tidligere er sket. Det er jo desværre stadig væk tilfældet på en lang række områder inden for lovgivningen, at forbrugerne ikke er så godt orienteret eller informeret om, hvilke rettigheder lovgivningen reelt indeholder. Jeg betragter forbrugeroplysning og -vejledning på disse områder som noget uhyre centralt og væsentligt og skal da hilse ethvert fremskridt i den retning velkommen.

Jeg kan på venstres vegne anbefale at stemme for lovforslaget.

Grethe Philip: Under behandlingen af lovforslaget har udvalget haft mange såvel skriftlige som personlige henvendelser, ligesom der har været mange indlæg i dagspressen. Ind imellem er der blevet drevet næsten en hetz imod lovforslaget, og det er tydeligt, at der har været adskillige misforståelser. Lad os derfor slå fast, at der til lovforslaget knyttes nye og forbedrede regler om fripladser, idet der ud over de fripladser, der allerede gives til forældre med indtægter under 30.000 kr., nu sker lettelser i forældrenes andel af betaling helt op til forældreindkomster på 40.000 kr., gives flere helfripladser og gives lempeligere fripladsregler for forældre med flere børn.

Enlige forældre vil derfor i praktisk talt ingen tilfælde få øgede udgifter til institutionsplads som følge af lovforslaget. Og forældre i indkomstgruppen 15.000—20.000 kr. vil i visse tilfælde, f. eks. i visse vuggestuer, få lempelser som følge af lovforslaget på helt op imod knap 1.000 kr. årlig. Vi kan altså fastslå, at dette lovforslag tvært imod at ramme lemper betalingsforholdene for de virkelig socialt svagt stillede grupper.

Desuden stilles der ændringsforslag, der vil medføre, at det i fremtiden vil være en forpligtelse for kommunerne at give fripladser efter de i cirkulæret angivne regler om indkomstgrænser. Dette betragter jeg som et betydeligt fremskridt. Det er kendt, at adskillige familier ikke ønsker at henvende sig om støtte fra det offentlige, når hjælpen skal gives efter et skøn. Vi ved også, at kommunerne rent faktisk har administreret cirkulærets bestemmelser om fri-

plads på forskellig måde. Nu bliver der i fremtiden ens regler for hele landet, og en støtte til familier med børn, der tidligere er ydet efter et skøn, bliver nu givet som et ret.

En del af de indvendinger, der er fremsat, hviler efter mit skøn på en fejlurdering. Det er nævnt, at lovforslaget skulle føre til, at flere børn ville blive nøglebørn. Det tror jeg er et fejlskøn og en undervurdering af forældrene. Jeg nægter simpelt hen at tro, at forældre med indkomster over 40.000 kr. — og det er jo kun disse, der rammes af lovforslaget — gør deres småbørn i vuggestue- og børnehavealderen til nøglebørn på grund af den betalingsforøgelse, der er en følge af lovforslaget. Og for fritidshjemmenes vedkommende, hvor det drejer sig om større børn, er der jo kun tale om nogle yderst beskedne forhøjelser som følge af lovforslaget. At dagsinstitutionspladser skulle komme til at stå tomme, og at det skulle få en uheldig indflydelse netto på udbuddet af kvinder på arbejdsmarkedet, er heller ikke meget sandsynligt i betragtning af de lange ventelister, vi overalt arbejder med på daginstitutionerne.

Megen kritik skyder ganske over målet eller er baseret på misforståelser. Men under drøftelserne bl. a. med repræsentanter for forældre og for personale på institutionerne og af det materiale, vi har fået, er det blevet tydeligt, at betalingsvilkårene for daginstitutioner er umådelig forskellige fra institution til institution. Her ligger der et problem, som vi må overveje nøjere i fremtiden. Det er ikke noget nyt problem, det eksisterede også under tidligere regeringer, men så vidt jeg kan se, er det et problem, der er ved at blive skærpet. Trods ihærdige forsøg er det ikke lykkedes at finde frem til en løsning til udligning af noget af denne forskel.

Det er ikke et lovforslag, man går til med større begejstring, men det er udtryk for en social prioritering, der er nødvendig. Drøftelserne i folketingsudvalget har ikke ændret mit synspunkt, at det i første række må gælde om at forøge antallet af daginstitutioner. Dækningsprocenten er stadig kun 5 pct. for vuggestuer, 19 pct. for børnehaver og 3 pct. for fritidshjem. De forældre, der har et barn på daginstitution, hører derfor stadig til de privilegerede i sammenligning med de mange, der står på venteliste.

[Grethe Philip.]

Vi må fortsætte den stærke vækst i antallet af institutioner, der satte ind efter 1966, da den forrige regerings kvotaordning ophævedes. I 1971 vil antallet af anerkendte daginstitutioner være dobbelt så stort som i 1964. Kvotaordningen indførtes i sin tid med sigte på at begrænse aktiviteten i byggesektoren, men den havde indirekte den virkning, at væksten i statens løbende udgifter til daginstitutioner blev bremsed. Nu da kvotaordningen er borte, stiger udgifterne for det offentlige eksplosivt. Dette er baggrunden for, at det er nødvendigt at lade forældre med indtægter over 40.000 kr. afholde en noget større andel af de samlede udgifter pr. daginstitutionsplads selv. De vil dog stadig kun skulle betale ca. 27 pct. af de samlede udgifter til en institutionsplads, medens resten, ca. 73 pct., også i fremtiden vil blive betalt af det offentlige. Og til de allersvagest stillede grupper er der, som jeg allerede har nævnt, taget særlige hensyn.

I det radikale venstre har vi sympati for tanken om, at der engang skulle kunne tilbydes gratis daginstitution eller dagplejeplads til alle børn i småbørnsalderen, hvis forældre ønsker det, men vi må gøre os klart, at det er et meget langsigtet mål. Vi har i udvalget fået oplyst, at det vil give samlede årlige driftsudgifter på 8,6 milliarder kr., hvis der skulle være plads i vuggestuer, børnehaver og fritidshjem til alle børn i de pågældende aldersgrupper, og af denne udgift vil det offentlige skulle betale godt og vel de 3/4, altså et beløb på 6 milliarder kr. årlig. Det er tal, der må mane til eftertanke, når oppositionen i betænkningen siger, at man bør tilstræbe at gøre adgangen til børneinstitutioner gratis. Jeg tror også, det for oppositionens vedkommende vil være realistisk at sige, at det er et langsigtet mål, det er ikke noget, man kan nå foreløbig.

Med disse bemærkninger kan jeg på det radikale venstres vegne anbefale at stemme for ændringsforslagene og til sidst for lovforslaget i dets helhed.

Kurt Brauer: Til afgørelse af, hvem der har misforstået dette lovforslag, og hvem der har vildledt, som to borgerlige politikere har talt om her på talerstolen, kunne det vist være spændende med en sociolog, der undersøgte folketingets sammensætning og så, hvem der rammes, og hvem der ikke rammes af lovforslaget, hvis det endelig skal være det, vi skal diskutere her. De tusindvis af protester, som udvalget modtog hernede forleden dag, da der blev demonstreret på slotspladsen, og senere hen ved en deputation i udvalget og på anden vis, de tusindvis af protester siger mere, end nogen folketingsmand her kan sige, og de siger det klarere og tydeligere, end nogen herinde er i stand til at sige det, og jeg kan derfor i det store og hele henvise dels til vores mindretalsudtalelse, dels til de mange resolutioner, som vi er blevet præsenteret for med hensyn til SF's opfattelse af disse ting.

Hr. Albertsen har ret i, at der ikke er nogen, der skal tro, at der er noget at stille op her. Offentligheden skal ikke tro, at stemningen har været anderledes i udvalget, end den er her. Der har ikke været inviteret til tale om disse ting. Det bliver ikke anderledes, denne sag bliver kørt igennem i dag og bliver kørt igennem ved tredje behandling. Et vist ikke-repræsenteret folkepartis ånd svæver over salen i denne sag, og dette ikke-repræsenterede folkeparti har da heller ikke tøvet med at give sin uforbeholdne tilslutning til dette lovforslag. Kinder-Küche-Kirche-parolen høres tydeligt rundt omkring i korridorerne, det varer vel ikke så længe, før den trænger herop. Den har været her med sit spøgelse i dag. Den har været retningssigende for højre side af salen, uden at man måske egentlig har villet det, men konsekvenserne bliver Kinder, Küche, Kirche.

Samtidig har man fastslået og fastlåset sig til en opkrævningsform, som er uretfærdig. Sagen er jo, at vi vil have, at der skal være børnehaver, fritidshjem og vuggestuer, daginstitutioner, til rådighed. Sagen er, at

[Kurt Brauer.]

pengene til disse daginstitutioner skal tages ud af samfundet, de skal på en eller anden måde tages ud af det beløb, som vi alle sammen er med til at skaffe. Det er socialt hensigtsmæssigt, at vi har daginstitutionerne. Det er pædagogisk hensigtsmæssigt. Det er samfundsmæssigt set hensigtsmæssigt, at vi har daginstitutionerne, og alligevel vælger man en anden form for opkrævning end den, man normalt anvender, når man er enig om, at disse kriterier er opfyldt.

Hvorfor kan man ikke vælge at kræve disse penge op ad skattevejen? Hvorfor skal forældrene ind i billedet? Hvorfor skal netop forbrugerne af daginstitutionerne straffes, som det sker ved dette lovforslag? Udgifterne er og bliver de samme for samfundet som helhed, uanset hvordan vi kræver pengene op, og så kan vi lige så godt vælge den mest retfærdige måde, vi kender. Men det vil man ikke være med til, og som sagt, ingen skal tro, at det bliver anderledes, fordi jeg står her og taler. „Støvsugerbanden“ har i denne sag simpelt hen sat slangen for den forkerte åbning i støvsugeren, så den puster i stedet for at suge. Dette vil komme til at koste det danske samfund penge. Der er intet sparet. Tværtimod. Her er udgifter for det danske samfund, men i øjeblikket et eller andet beløb at vise frem for en sparevrig borgerlig regering.

Efter disse hidsige bemærkninger har jeg et par små ting, som jeg gerne vil have opklaret her i dag.

Det ene er, at jeg er kommet under vejrs med, at man i visse kommuner er blevet stillet over for forslag om — idet forslagsstillerne regner med, at dette lovforslag går uantastet igennem — at den enkelte kommune skulle påtage sig at dække disse udgifter, som ellers ville blive væltet over på forældrene, og jeg vil gerne have en tilkendegivelse fra ministeren her eller eventuelt i et senere møde i udvalget om, hvad man mener om den tanke. Herinde er der ikke flertal for, at det offentlige på en eller anden måde skal bære disse udgifter. Vil man godtage, og er det teknisk muligt overhovedet, at de fordeles på kommunerne? Jeg er med på, at kommunalbeskatningen er uretfærdig set i forhold til statsskatten, fordi det er en proportionalsskat, men det ville dog trods alt

være mere retfærdigt at lade kommunerne fordele disse udgifter proportionalt efter indtægten på den enkelte skatteborger end vælte dem direkte over på den enkelte forbruger. Jeg vil gerne have en tilkendegivelse her i dag eller i udvalget med hensyn til, om man mener, at det er teknisk muligt, og hvis det ikke er teknisk muligt, må vi vende tilbage til det i forslags form, for så må lovgivningen laves om.

Den anden ting, jeg godt ville have opklaret her i dag, har fru Grethe Philip sådan set så småt været inde på, og flere partirepræsentanter var inde på det forleden, da vi modtog en deputation fra de demonstrerende på slotspladsen. Alle partier, undtagen venstre tror jeg, gav udtryk for, at de principielt mente, at i hvert fald børnehaver på længere sigt bør være gratis. Dér skal vi ende, men man må vel erkende, at dette ikke er et skridt på vejen, og derfor har regeringspartierne selvfølgelig heller ikke medtaget en sådan tilkendegivelse i deres udtalelse i betænkningen.

Jeg vil gerne i dag spørge specielt partiet venstre — fra de andre partier fik jeg forleden en tilkendegivelse, da vi mødte deputationen fra slotspladsen — ved dets ordfører og ved dets socialminister, om partiet venstre også kan tilkendegive her i dag, at de principielt mener, at på længere sigt bør børneinstitutioner af visse typer, i hvert fald børnehaver, være gratis. Kan vi få det opklaret her i dag, er vi nået et stykke vej, men under alle omstændigheder tror jeg, vi kan få et frugtbart udvalgsarbejde mellem anden og tredje behandling om de ting, der allerede er ønsket behandling af.

Til slut blot dette, at vi kan stemme for de af henholdsvis udvalget og ministeren stillede ændringsforslag, men må stemme imod lovforslaget ved tredje behandling, som det vist er fremgået af min tale.

Kjær Rasmussen: Da vi havde dette lovforslag til første behandling, gjorde jeg på VS' vegne gældende, at vi ikke ville medvirke til dets gennemførelse. Vi har den opfattelse, at daginstitutionerne må udbygges til et tilstrækkeligt antal, således at alle børn, hvis forældre ønsker det, har adgang til en plads i en daginstitution uden vederlag. Ganske vist er der nu tilført lovforslaget

[Kjær Rasmussen.]

en enkelt lille forbedring undervejs, men den får os dog ikke til at kunne medvirke ved gennemførelsen.

Lovforslaget er fortsat usocialt i sigtet, og jeg synes jo nok, ministeren skulle have været lydhør over for de mange, mange tusinde protester, der har lydt i befolkningen, protester, som oven i købet er føjet ind ad udvalgets døre.

Ministeren og flertalspartierne er altså ingenlunde i tvivl om befolkningens holdning, men man tromler alligevel sit usociale forslag igennem. Vi synes, regeringen skulle trække dette lovforslag tilbage og i stedet udarbejde et lovforslag, som er konstruktivt i sigtet, indeholdende en forpligtelse for det offentlige til at skaffe et tilstrækkeligt antal vuggestue-, børnehave- og fritidshjemspladser til brug uden vederlag. Endvidere at regeringen også sørger for, at der bliver mulighed for at uddanne det tilstrækkelige antal pædagoger, som skal virke disse steder. Det ville være konstruktiv politik. Den her foreslåede er efter vor opfattelse bagstræberisk, for der foreligger jo ikke noget om, at de 50 mill. kr., som nu spares, skal anvendes til øget institutionsbyggeri eller til fremskaffelse af flere uddannelsessteder for børnepædagoger.

Og en enkelt bemærkning til fru Grethe Philip. Ærlig talt så tror jeg nu, fru Grethe Philip er kommet lidt galt op at sidde på hesten i dette spørgsmål, for den galoperer jo lige præcis i den stik modsatte retning af den, fru Grethe Philip gerne ville. Jeg forstod fru Grethe Philip sådan, at også hun gik ind for vederlagsfrit ophold i børneinstitutioner, og det er da i hvert fald slet ikke det, som bliver resultatet af det lovforslag, vi behandler her i dag.

Hanne Reintoft: Hvis der virkelig i denne regering herskede nogen respekt for befolkningen, og hvis socialministeren havde føling med folks levevilkår, så tror jeg aldrig, dette lovforslag var nået frem til anden behandling. I denne sag kan man i hvert fald ikke påberåbe sig nogen som helst støtte fra det tavse flertal, som bl. a. finansministeren ynder det, og socialministerens forskellige udsagn fra diskussion til diskussion og fra møde til møde har da også båret præg af, at det var en dårlig sag, som mini-

steren forsvarede uden reelle argumenter i hånden. Jeg har da også lagt mærke til, at man fra regeringspartierne og ministerens side i stedet for har forsøgt sig med den gode gamle splittelsespolitik. Man har påstået, det kun var velhaverne, der kom til at betale, men man kan vist ikke have megen sans for en almindelig families daglige budget, hvis man påstår, at en familie med omkring 40.000 kr., måske med en husleje på 1.100-1.200-1.300 kr. og med de udgifter, som kvindens udearbejde giver, er velhaver. I så fald tror jeg man lige midt i dette lovforslag skulle erindre sig finansministerens trækprocenter, den nye bolig- og huslejelovgivning og pristoppets mangelfulde effekt.

Derefter har man forsøgt at henvise til mangelen på uddannede pædagoger til institutionerne, men det kommer overhovedet ikke betalingen for ophold på en daginstitution ved. Vi ved alle, at der mangler pædagoger, og ikke mindst pædagogerne selv ved det og har talrige gange påpeget den meget uheldige udvikling, dette betød.

Endelig har man ikke skånet os for at prøve at hidse de mennesker, der ikke har fået institutionsplads til deres børn, op mod dem, der har været heldige at få det, og vi har også hørt disse toner i salen i dag. Heller ikke dette argument indeholder et gran af sandhed. Det er rigtigt, at vi har en katastrofal mangel på institutioner, og at det rammer både børn og familier meget hårdt, men der er ikke i ministerens lovforslag noget som helst om, at den øgede betaling skal anvendes til nybyggeri af institutioner eller til uddannelse af pædagoger. Det er blot og bart et led i et spareprogram, som man i første omgang lovede befolkningen ikke skulle ramme den sociale og undervisningsmæssige sektor, et løfte, man ikke har holdt.

I øvrigt kan de mange familier, der er henvist til at få deres børn privat passet — ofte en utilstrækkelig og uhensigtsmæssig løsning — føle sig fuldstændig overbevist om, at stigende institutionstakster også vil betyde stigende priser for dagpleje og lignende ordninger, så de to forældre kategorier har nøjagtig samme interesse, og jeg tvivler på, at socialministeren tør bestride, at priserne for dagpleje kommer op efter dette.

Unægtelig meget interessant hørte vi for-

[Hanne Reintoft.]

leden samtlige partiets repræsentanter hævde det i øvrigt korrekte synspunkt, at visse former for daginstitutioner skulle og burde være gratis. Jeg bemærkede mig, at det radikale partis repræsentant i dag sagde, at det var en langsigtet plan. Det blev der ikke sagt fra det radikale partis side til den deputation, der var her i folkettinget. Det er unægtelig et originalt synspunkt at møde op med, når man samtidig vil stemme for, at alle institutioner gøres dyrere. Man har så prøvet at modificere sine udtalelser ved at komme med nogle mere eller mindre vel gennemregnede tal på, hvor dyrt det ville blive. Jeg må gøre opmærksom på, at vi dog alle er enige om, at vi skal have en gratis folkeskole, og at man ikke her anlægger andre synspunkter end pædagogiske og samfundsmæssige. Må jeg også sige, som også hr. Albertsen sagde, at man kan ikke regne det tal ud på denne måde uden samtidig at indregne værdien af kvindernes indsats i produktionen, og finansministeren har nok sans for, hvad denne indsats i produktionen giver i statskassen. Hvis alle kvinder gik ud af erhvervslivet, tror jeg, både erhvervslivet og statskassen ville komme til at vande sig, for det ville koste betydelig mere end det, det vil koste at bygge vore institutioner ordentligt op. Det eneste, man gør, er at henvise en hel masse mennesker til utilstrækkelige, upædagogiske og dårlige ordninger og daglige bekymringer. Udgifterne til daginstitutioner har ikke noget med reelle udgifter at gøre, for hvis kvinderne ikke var i erhverv — her i København har vi 75 pct. af de gifte kvinder i erhverv — kunne vort samfund slet ikke fungere, og det skal regnes ind i institutionspriserne.

Må jeg endelig helt konkret gøre ministeren opmærksom på det problem, at ud over alle de nøglebørn, som denne lovgivning nok skaber — selv om jeg da vil medgive fru Grethe Philip, at vuggestuebørnene næppe bliver til nøglebørn — tror jeg, der kommer mange halvstore børn ud på gader og veje og dårlige legepladser. Samtidig tror jeg — jeg ved ikke, om ministeren har tænkt på det — at man sender en del af skolebørnene fra fritidshjemmene til fritidsklubberne, der ikke stiger. De har til gengæld mindre uddannet personale, og med ministerens argumentation om, at det er hensigtsmæssigt at have

veluddannet personale, in mente tror jeg ikke, at dette er en hensigtsmæssig udvej.

Der har jo været en meget stor folkelig protest mod dette lovforslag. Jeg kan godt høre, at man bagatelliserer det. Jeg tænker ikke alene på de 8.000 mennesker, der demonstrerede forleden, men på alle dem, der har stået bag ved denne og andre protester. Tusindvis af forældre har protesteret, pædagogerne på en meget lang række institutioner har protesteret, og det kunne dog være, at de havde nok så meget føling med forældrenes vanskeligheder, som vi har herinde. Sammen med forældrene har pædagogerne jo også fået deres organisationer til at bakke 100 pct. op. Protesten har også fået støtte fra en lang række fagforeninger og forbund, hvor man jo også fra kontakten mellem medlemmerne udmærket ved, hvor hårdt lovforslaget rammer.

Når man nu står her og bagatelliserer det, kan jeg ikke lade være med at tænke på det store nummer, man ikke mindst fra konservativ side lavede ud af de protester, der kom mod lovgivningen om fri abort. Man havde regnet ud, at de mennesker, der protesterede, repræsenterede ca. 39.000 mennesker, og man brugte det som et ganske væsentligt argument mod lovforslaget. Vi står her med protester fra organisationer, der tæller mange hundredtusinde mennesker, men det gør tilsyneladende ikke noget særligt indtryk. Hvis ikke man på nogen måde vil tage denne protest til efterretning, så tror jeg, man må udlæde, enten at regeringen ikke har øre for og respekt for folkelige protester, og så må man lade være at anføre dem i andre sager, eller også at den betragter sig som en ledelse, der er ganske ude af kontakt med og interesse for befolkningen og simpelt hen dyrker ganske andre interesser end dem, der er befolkningens, og det er unægtelig en ting, der tør siges at stride mod hele folkestyrets idé, en farlig tendens og en handlemåde, der er i strid med de mange udtalelser fra borgerlig side, som netop fremhæver vort folkestyres værdi og levedygtighed. Man kommer altid — statsministeren har gjort det så tit — og snakker om argumentet. Det er argumentet, der har værdi i vort demokrati. Her er lagt, jeg ved ikke hvor mange argumenter på bordet, og alligevel vil man ikke høre det.

Jeg kan ikke på nogen måde se, at det

[Hanne Reintoft.]

ville gå ud over hverken regeringens eller ministerens prestige, at man trak dette lovforslag tilbage. Tværtimod tror jeg, det tager hårdt ikke alene på regeringens i forvejen meget medtagne prestige, men måske også på den værdi, hele folkestyret og demokratiet har for befolkningen, at man ikke vil tage sunde og sundt udtrykte ønsker til efterretning.

Men som sagt konstaterede jeg forleden dag, at der med betydelig mindre forbehold, end der blev givet udtryk for i dag, var bred politisk enighed om, at visse former for daginstitutioner skulle være gratis, og jeg regner med tilslutning fra de politiske ordførere, der sagde til deputationen, at de mente, det ville være rigtigt at gøre visse former for daginstitutioner gratis, når jeg fremsætter følgende forslag om motiveret dagsorden:

„Under henvisning til, at der i debatten om betaling for plads på daginstitution af politikere fra alle folketingets partier er afgivet så mange løfter og fremkommet så mange udtalelser om det principielt rigtige i, at visse former for daginstitutioner gøres gratis og ikke dyrere,

opfordres regeringen til at tilbagetrække nærværende lovforslag og i stedet udarbejde forslag, der er i overensstemmelse med dette ønske hos såvel mange politikere som befolkningen,

hvorefter tinget går over til næste sag på dagsordenen.“

Formanden: Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Holger Hansen: Jeg vil gerne gøre nogle bemærkninger i tilknytning til dette lovforslag og til det, socialdemokratiets ordfører, hr. Albertsen, sagde i sit indlæg her for et øjeblik siden. Han gjorde nogle bemærkninger om udvalgsforhandlingerne og om, hvilke muligheder der havde været for en forhandling om disse sager, og refererede meget korrekt, at det i udvalget fra regeringspartierne blev gjort klart, at disses repræsentanter var rede til at forhandle med oppositionspartierne om andre besparelser, om dette måtte ønskes, men at socialdemokratiet, som hr. Albertsen også redegjorde

for, efter nogen betænkningstid sagde, at det var man alligevel ikke rede til. Hr. Albertsen gjorde det klart her for et øjeblik siden, at det, som han sagde, „jo ikke er os, der skal tage det på os, det kan ikke være vor opgave“. Det må socialdemokratiet naturligvis tage nøjagtig, som de vil, men jeg vil blot hermed understrege, at der altså i udvalget fra de tre regeringspartier blev givet grønt lys for en forhandling om besparelser inden for det sociale område, men at oppositionspartierne altså ikke ville tage imod dette tilbud.

Så vil jeg godt, også fordi jeg sådan set direkte er blevet adspurgt, da jeg var repræsentant for mit parti, da vi modtog deputationen fra demonstrationen, rette den misforståelse, fru Hanne Reintoft gjorde sig skyldig i her for et par minutter siden, da hun sagde, at repræsentanter for alle partier gik ind for, at det skulle være gratis for forældrene at have deres børn i børnehaver. Ved denne modtagelse gav jeg ikke udtryk for noget sådant på mit partis vegne, men da også andre medlemmer her i dag har efterspurgt vor stilling til dette, vil jeg godt sige nogle bemærkninger herom.

Det er venstres opfattelse, at så længe mangelen på børnehavepladser gør det til en vældig gevinst for de forældre, der opnår pladser til deres børn, er det hovedløst at ville gøre børnehave- og vuggestuepladser gratis. Det ville betyde en urimelig dobbeltbelastning over for de forældre, som mangelen på pladser tvinger til fuldt ud at betale for pasningen af deres børn. Det er venstres mål på dette område, at der skaffes vuggestue- og børnehavepladser nok til alle de børn, hvis forældre ønsker at benytte sig heraf, og derfor kan vi glæde os over, at antallet af pladser i daginstitutioner, dvs. børnehaver, vuggestuer og fritidshjem, tilsammen i løbet af de sidste 3 år har kunnet øges med 32.500. Det er dog et betragteligt antal pladser. Det svarer til en forøgelse med et halvt hundrede procent i løbet af 3 år, og det er en udbygning i langt stærkere tempo, end vi har set det tidligere.

Det hører med i billedet, og jeg nævner det især på baggrund af den overordentlig ensidige fremstilling af denne sag, som føres i marken af et par af de københavnske dagblade, at selv i et valgår må vi se i øjnene, at der endnu er lang vej at gå og store loka-

[Holger Hansen.]

le- og personaleproblemer at overvinde, før det mål, jeg skitserede, er nået; før vi har plads nok. Derfor er der mere fornuft i at tage fat på de praktiske problemer end at fordybe sig i teoretiske diskussioner om, hvad der skal ske, når mangelen er overvundet. Det finder vi nok ud af til den tid. Jeg ønsker i hvert fald ikke på et hypotetisk grundlag og uden en vurdering i sammenhæng med den familiepolitiske lovgivning og dennes mange og alvorlige skævheder at binde ting til et standpunkt, hvis konsekvens allerede med det nuværende pris- og lønniveau ville være årlige driftsudgifter for det offentlige af størrelsesordenen 8-9 milliarder kr.

Mangelen på børnehavpladser — og trods de senere års stærke udbygninger har vi endnu kun børnehavplads til hvert femte barn og fritidshjemsplads til mindre end hvert tredivte barn i de respektive aldersgrupper — betyder, at mange forældre selv fuldt ud må bære den økonomiske byrde ved deres børns pasning. De må ofte betale betydelige beløb for private arrangementer. Gør vi børnehavpladser gratis for de få, betyder det, at forældre, som ikke kan få plads til deres egne børn, skal betale endnu mere over skatten til pasningen af måske mere velstillede forældres børn. Jeg finder det rimeligt, at de forældre, der har været så heldige at opnå børnehavplads til deres børn, også i et vist omfang bidrager til, at de offentlige midler kan række til de flest mulige børnehavpladser, sådan som socialministeren har foreslået. Der ligger også heri et spørgsmål om social solidaritet, og jeg lægger vægt på, at socialministeren i samme forbindelse har foreslået en forbedring af reglerne om fripladser, så det netop ikke bliver de socialt svagest stillede, der skal betale mere, tværtimod. Og for ligesom én gang til at slå fast, hvad det er, der sker, for det har manglet vældigt med at få gjort rede for det i offentligheden: de nye regler betyder, at grænsen for hel friplads forhøjes fra 15.000 til 20.000 kr., og at folk med en skattepligtig indtægt på 20.000-30.000 kr. får $\frac{3}{5}$ friplads, det vil sige, at de friholdes for de stigninger, der følger af lovforslaget, og lidt til. Til gruppen 30.000-40.000 kr., der ikke tidligere har kunnet få friplads, gives nu $\frac{2}{5}$ friplads, det vil sige, at denne ind-

tægtsgruppe slipper billigere, end hvis loven ikke var blevet ændret. Hertil skal så føjes, at det tillæg til indkomstgrænserne, der gives for hvert barn ud over det første, forhøjes fra 3.000 kr. til 3.500 kr. Der er altså her en klar social linje. Det får mig til at sige til hr. Kurt Brauers spørgsmål: hvem rammes af loven? Det gør de, der har 40.000 kr. eller har 43.500 kr. med 1 barn ud over det, der søger friplads, og så fremdeles. Det er disse mennesker, der rammes, og det er i hvert fald efter mit skøn ikke socialt truede grupper.

En væsentlig faktor bag stigningen i forældrebetalingen er ikke lovændringen. Vi ved, at der nu sker en stigning, også fordi omkostningerne stiger. De almindelige løn- og omkostningsstigninger i børnehaver, fritidshjem osv. tynger budgettet, det er jo specielt denne post, der er tung. Lønningerne i børnehaverne er siden april sidste år gennemgående steget med godt en halv snes procent. Jeg finder naturligvis lønstigninger til børnehavernes medarbejdere rimelige, men dermed kommer vi ikke uden om, at de også skal betales, og at de øger børnehavernes omkostninger. Jeg har læst i avisen, at medarbejderne nu ønsker en væsentlig timestatsreduktion, som også skal betales, og som selvfølgelig også skal betales af forældrene i samme forhold som andre udgifter. Det gør indtryk, at de ivrigste demonstrationsaktivister synes at være de medarbejdere, hvis lønstigninger er den overvejende faktor bag stigningen i forældrebetalingen, når bortses fra det, der er en følge af lovforslaget.

Realiteten i kampagnen mod dette lovforslag er ikke social, den er led i en valgkamp. Realiteten i lovforslaget er at spare ved at lægge større byrder på de grupper, som efter vort skøn har råd til at betale den del af udgifterne, der bliver tilbage, når staten og kommunen har betalt deres. Det er realiteten i lovforslaget, som vi går ind for for at skaffe plads til andre og mere nødvendige sociale foranstaltninger.

Socialministeren (Nathalie Lind): Om end der ikke fra samtlige medlemmer af udvalget har lydt anerkendende ord om lovforslaget, kan jeg dog i hvert fald takke udvalget for et meget interesseret arbejde; man har stillet og fået besvaret vel opimod 50 spørgsmål.

[Socialministeren.]

Vel nok de fleste af de forskellige argumenter, der kan anføres for og imod, har været anvendt også i dag. Men hr. Albertsen sagde noget nyt, som jeg fæstede mig ved. Det glædede mig at konstatere, at socialdemokratiet åbenbart er på tilbagetog med hensyn til den påstand, som senest blev fremsat af fru Karen Dahlerup Andersen i tv sidste fredag, om, at regeringen fra starten skulle have sagt, at man ikke ville spare på de sociale budgetter. Hr. Albertsen sagde nemlig i dag, at statsministeren i åbningstalen sagde, at der ikke måtte ske nogen forringelse af den sociale standard. Det er netop to helt forskellige ting. Også fru Hanne Reintoft var i dag fremme med denne påstand om, at regeringen i første omgang skulle have sagt, at besparelsen ikke skulle ramme den sociale sektor. Jeg er glad for gennem hr. Albertsens udtalelser her at få medhold i det, som jeg netop påpegede, at regeringens indstilling hele tiden har været, at samtlige budgetter måtte med i den planlagte besparelse på 1 milliard kr., at den procentvise besparelse måtte være lavere inden for socialministeriets område, og at besparelsen måtte tilrettelægges på en sådan måde, at der ikke skete nogen sænkning af den sociale standard.

Så er der en anden ting, der er gået igen — bemærkningerne fra oppositionens ordførere. Man taler om voldsomme og landsomfattende protester; der bliver talt om tal; jeg tror, det var fru Hanne Reintoft, eller også var det hr. Kjær Rasmussen, det husker jeg ikke, men ordføreren for et af disse partier talte om tal på omkring 100.000 eller flere. Det er klart, at hvis en stor organisation, der tæller mange medlemmer, en bloc tilmelder sig en protest, så kan vi komme op på meget betydelige tal. De protester, som er kommet ind til socialministeriet, er ikke kommet i form af individuelt formulerede breve; det er underskrifter fra forældre eller personale. Man har haft en ret standardiseret form og så bedt dem, der kunne tilslutte sig det synspunkt, at man skulle protestere, skrive under med deres navn. Det er rigtigt, at der er kommet en del af dem, men vi har så prøvet at se, hvor mange procent disse standardiserede protester udgør af antallet af børn i de institutioner, vi har i dag. Jeg har ikke det helt nøjagtige tal, men det er

ikke forkert, når jeg siger, at det ligger omkring 4 pct. Jeg tror, at når man bruger så stærke udtryk som landsomfattende protester, kan man være med til at skabe et indtryk, der ikke helt svarer til virkeligheden, og derfor nævner jeg dette tal her.

Så var hr. Albertsen inde på, at den form for polemik, jeg drev i denne sag, ikke klædte mig. Jeg tror slet ikke, det tjener noget formål at tale om nogen form for polemik i denne forbindelse, men det, som hr. Albertsen åbenbart ikke havde forstået, var nogle bemærkninger i en udtalelse i Berlingske Tidende i forrige uge. Problematikken er den, at hvis man som udgangspunkt accepterer, at der skal ske en besparelse på de sociale budgetter — og jeg forstår, at ved det udgangspunkt kan vi mødes — og man da vælger at sige, at den ikke må have social slagside, så har vi altså fundet frem til, at der her var et område, hvor vi kunne forsvare at spare de 50 mill. kr. Heroverfor har jeg så fremhævet, at havde vi valgt at gøre det på den måde, at vi sagde: nu nedskærer vi kontoen på finansloven, men holder forældrebetalingen uændret, så havde det uvægerlig betydet, at udbygningstakten var blevet stoppet, at vi ikke havde kunnet realisere det antal institutioner, som vi i dag takket være den foreslåede forhøjede forældrebetaling vil have midler til at realisere. Jeg har i øvrigt i Familiespejlet fredag den 26. februar haft den samme diskussion med formanden for børne- og ungdomsforsorgens personaleforbund, hr. Gunnar Mikkelsen, og givet denne forklaring, og det blev af hr. Gunnar Mikkelsen accepteret, at mit synspunkt var rigtigt.

Jeg vil sige tak til de ordførere, som har påpeget, at dette lovforslag indeholder reelle forbedringer for mange. Der er blevet talt om de enlige forældre. Jeg er helt enig med fru Grethe Philip, der siger, at enlige forældre ikke vil få forhøjelser. Jeg vil næsten sige tværtimod; for flertallet af de enlige og for mange unge under uddannelse f. eks. betyder de nye regler om fripladser en betydelig økonomisk lettelse. Når jeg ikke kan acceptere og også har svært ved at se fornuften i oppositionens påstand om, at dette lovforslag er asocialt, skyldes det, at man hidtil roligt har accepteret fripladsgrænser, som var væsentlig lavere end dem, vi får nu. Hvordan har det hidtil kunnet være socialt

[Socialministeren.]

forsvarligt, at når man passerede en grænse på 15.000 kr. i skattepligtig indtægt, så var enhver mulighed for hel friplads udelukket? Hvordan har det været socialt forsvarligt at acceptere, at når man passerede 30.000 kr.s grænsen, så var enhver mulighed for delvis friplads udelukket? Betydningen af ordet socialt må dog være, at man ikke rammer de svagest stillede. Her rammer vi ikke de svagest stillede, og vi tilgodeser endda mennesker og ikke mindst enlige forsørgere med indtægter, som endda i visse tilfælde ligger, som fru Clara Munck også nævnedes det, over gennemsnittet. Måske skulle man også i denne debat om, hvem der rammes, og hvor dårligt disse indtægtsgrupper er stillet, også tænke lidt på selve lavtlønsproblematikken.

Jeg må sige en ting til til hr. Albertsen. Det er da rigtigt, at udgiften på de 8,6 milliarder kr. omfatter driften af samtlige former for daginstitutioner, men det var jo også det, der blev spurgt om i udvalget. Det er derfor, man har givet denne besvarelse fra socialministeriets side. Men man skal måske være opmærksom på, at alene børnehaverne, som man jo også diskuterer her i dag, tegner sig for en udgiftspost på, jeg tror, det er mellem 2,5 og 3 milliarder kr. Jeg mener ikke, at man med rette på én gang, som nogle af ordførerne har gjort, kan fremsætte beklagelser over de høje trækprocenter, som de familier med mellemindtægterne er ramt af, og samtidig fremsætte forslag om en så betydelig stigning i de offentlige udgifter. Jeg ved godt, og jeg siger det for ikke at blive misforstået, at et større antal børneinstitutionspladser i hvert fald i et vist omfang også vil betyde større skattegrundlag gennem den erhvervsindtægt, som de gifte kvinder, der måtte ønske det, derigennem får mulighed for at oppebære, hvis de vælger det. Derfor tager jeg disse tal med forbehold, men jeg vil dog alligevel have lov at sige, at skal vi overhovedet forstå noget af, hvad der ligger i disse tal, så må disse meget omtalte godt 8 milliarder kr. sættes i relation til, hvad den øjeblikkelige totale direkte beskatning af indkomst og formue er, og de udgør da ca. $\frac{1}{3}$ af den samlede direkte beskatning. Det ville — men jeg indrømmer, det er kun et regnestykke — betyde en forhø-

jelse med $\frac{1}{3}$ af trækprocenten, hvis dette tal ureduceret skulle stå ved magt.

Jeg vil gerne have lov at sige til hr. Kurt Brauer, som rejste det spørgsmål, om den enkelte kommune selv kunne eller ville eller måtte bære disse udgifter, at man kan jo rejse spørgsmålet i socialudvalget, hvis man ønsker det. Min umiddelbare stilling til det er, at jeg ikke kan se, at der teknisk skulle være nogen vanskelighed, og det ville undre mig, om man fra statens side ville forbyde kommunerne at afholde disse udgifter. Men det er jo ikke den modtagelse, man normalt får, når man fra statens side beder kommunerne om at afholde nogle udgifter, så er det besværinger over, at staten trækker sin andel tilbage.

Jeg tror, jeg har været inde på de hovedspørgsmål, der har været rejst, men jeg vil dog gerne til sidst til fru Hanne Reintoft sige, at når der tales om den katastrofale mangel på institutionspladser, glemmer man at trække frem netop det, som hr. Holger Hansen var inde på, den stigning, der har været i de sidste år. Der er bygget 32.000 nye pladser. Man stirrer sig blind på, at vi endnu ikke har nået tilfredsstillende forhold, og jeg er enig i, at vi skal stræbe efter institutionspladser til alle forældre, der ønsker det, men man har ikke lov til at stemple den hidtidige udvikling som værende tilbagestående eller sige, at der har været øvet for svag en indsats. Udviklingen har været sådan, at vi har haft stigninger på omkring 10.000 pladser i hvert af de forløbne 3 år.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen og efter henstilling udsætte mødet. Det genoptages kl. 15.45.

Mødet udsat kl. 15.25.

Mødet genoptaget kl. 15.45.

Forhandlingen genoptoges.

Albertsen: Der er af ministeren og enkelte af ordførerne fremsat nogle betragtninger

[Albertsen.]

her under debatten, som jeg gerne vil besvare et par af.

Jeg vil gerne med hensyn til mit citat af statsministerens tale ved folketingets åbning konstatere, at socialministeren accepterede min vurdering heraf. Det, der altså her er tale om, er, at vi opfatter det, der her sker, som i modstrid med denne tale. Vi skønner, at forslaget betyder en forringelse af den sociale og pædagogiske standard. Det er her, opfattelserne brydes.

Med hensyn til ministerens indlæg i Berlingske Tidende, som jeg citerede, vil jeg gerne sige, at hvis ministeren skønner, at der er tale om en misforståelse fra min side, er det i det mindste en misforståelse, jeg ikke står ene om. Det har jo givet anledning til polemik, og det har givet anledning til, at vi under udvalgsarbejdet og over for deputationer måtte korrigere den opfattelse, der kom frem. Der kan være tale om, at ministeren trods alt ved at fremlægge sit synspunkt har givet anledning til tvivl om, at dette her kunne opfattes som et alternativ til en eventuel begrænsning af byggeriet. Jeg har da også forstået, at udvalgsformanden ved sine bemærkninger her og andetsteds var enig om at tage afstand herfra.

Der bliver talt om, at dette forslag karakteriseres som asocialt. Det er en betragtning, som jeg har givet udtryk for at jeg deler, fordi vi mener, at det, der her sker, er et brud med den udvikling og den opgavefordeling, der i øvrigt er tale om. Det beklager vi. Vi kan ikke dele den opfattelse, at når det drejer sig om merudgifter for folk, der har indtægter på 40.000 kr. og derover, kan man ikke tale om en asocial handling, for de er jo sikret i alle ender og kanter. Jeg er ikke klar over, i hvilket omfang de, der siger noget sådant, egentlig kender de pågældende menneskers økonomi. Med indtægter af den størrelse, med huslejeomkostninger på en 12.000-15.000 kr., med betydelige transportomkostninger og med hidtil ret store udgifter til børnenes pasning og nu udgifter, der skal forøges betragteligt, er der

tale om folk med en beskeden økonomi, og så vil der være tale om en asocial handling, når man forringer disse menneskers økonomi.

Når det bliver anført både af ministeren, og jeg tror fru Clara Munk, at dette nærmest må betragtes som et fremskridt, og man i den forbindelse navnlig peger på det cirkulære, som ministeren har lovet at udsende, vil jeg gerne sige, at det, der her sker ved denne indtægtsregulering, jo ikke er noget, der sker for første gang i verdenshistorien eller i dansk socialpolitik historie; det er simpelt hen noget, der er sket med passende mellemrum, når der har været grundlag for det, og når indtægtsudviklingen i øvrigt kunne motivere det. Jeg tror, det skete forrige gang i 1966. Her kommer det altså som et led i en ændring, som vi overhovedet ikke mener der er grundlag for, hvorimod vi ganske — både under udvalgsarbejdet og her i dag — stærkt har givet tilslutning til cirkulæret. Herom kan der ikke herske nogen uenighed.

Så vil jeg gerne vende mig imod nogle af de betragtninger, som nogle af ordførerne har givet udtryk for, idet de nærmest har benyttet lejligheden til ved denne anden behandling at skælde ud på det personale, der har været engageret i hele denne polemik og i hele det politiske stormløb, der er tale om. Jeg synes kun, der er grund til at glæde sig over, at medarbejdere inden for denne forsyng føler sig så ansvarlige og så engagerede, at de tager stilling. Jeg har ikke været ude for tilfælde, hvor der er tale om at nogen medarbejder i denne situation har misbrugt sin stilling eller har talt under mindre ansvar end det, vi alle sammen må tale under, når vi udtaler os om offentlige ting. Dette er ting, der drejer sig om deres arbejdsmæssige forhold.

Jeg vil gerne have lov at sige, at jeg synes, det er direkte anstødeligt, at man nærmest antyder, at personalets egen lønplacering kommer ind i denne debat, og at det nærmest er uartig, at de overhovedet beskæftiger sig med disse ting, for de er næsten skyld i den udvikling, der har fundet

[Albertsen.]

sted. Det har ikke meget med realiteterne at gøre. Formanden for socialudvalget benytter lejligheden til at tale om valgkamp i denne forbindelse. Ja, jeg skal ikke kunne sige det; det er regeringen, der bestemmer, hvornår vi skal have valg. Skal det betragtes som starten på regeringens valgkamp, skal vi selvfølgelig bemærke os det, og så er vi klar over, hvordan situationen er. Der er mig bekendt ikke andre, der har benyttet dette her i en valgkamp. Man vil give udtryk for sin holdning til lovforslaget; det er enhver borgers ret, og det håber og regner jeg ikke med at denne regering overhovedet vil antaste de pågældendes ret til.

Det har været ganske morsomt at lægge mærke til den forskellige accentuering, de forskellige ordførere har givet denne sag. Enkelte ordførere omtalte det nærmest, som om det var et kolossalt fremskridt, der var tale om. Andre sukkede dybt og højlødt og beklagede meget stærkt, at vi overhovedet skulle tage stilling til det, men det var nu engang nødvendigt, for socialministeriet og socialministeren måtte nu engang tage deres del af „støvsugerbanden“s fortvivlede forsøg på at fremkomme med besparelser. Jeg synes, det viser en stærk uenighed, en uenighed, som vi selvfølgelig skal bemærke os ved anden lejlighed.

En direkte misforståelse må der vistnok være tale om, når fru Grethe Philip siger, at enlige forældre overhovedet ikke kommer til at mærke virkningen af dette her. Det var det, der blev sagt. Jeg har forstået, at der i indtægtsfastsættelserne med hensyn til halve og hele fripladser udtrykkelig gøres opmærksom på, hvilke satser der gælder, og der er ikke tale om, at man som princip fritager alle enlige for at betale. Jeg mener, at man med lovforslaget rammer en befolkningsgruppe, som i forvejen har meget vanskelige livsvilkår i kraft af høje huslejer, store leveomkostninger med afstande og transport m. v., og det gør, at et indgreb af denne art vil føles som en uretfærdighed over for en befolkningsgruppe, som vi på anden måde og også i denne forbindelse snarere burde præmiere, for det er dem, vi i høj grad bygger på.

Jeg skal derfor kun fastholde min vurdering af forslaget og sige, at vi kan stemme for de ændringsforslag, der er tale om, men

vi kan ikke stemme for lovforslaget, når det kommer til endelig afgørelse ved tredje behandling, men vil stemme imod. Samtidig kan jeg sige, at som vi har sagt både under udvalgsarbejdet og her i salen, vil en kommende socialdemokratisk regering ændre denne lovgivning, så den bliver tilbageført til de refusionssatser, som er gældende nu indtil den 1. april.

Vi anser det derimod for lidt tåbeligt, om vi i den forbindelse skulle hoppe på det dagsordensforslag, der er stillet i dag, for det siger jo ikke helt det, vi har sagt. Derfor kan vi ikke stemme for det. Jeg erkender, at der i formuleringen er passager, som kunne minde om det, vi i øvrigt har sagt i denne forbindelse, for vi har ud over at fastslå vores holdning til selve lovforslaget sagt, at vi som princip var tilhængere af, at ophold i disse institutioner burde være gratis. Men jeg tror nok, fru Hanne Reintoft er klar over, at vi ikke har sagt, at vi kunne omsætte dette princip i praksis i dag eller i morgen. Enhver, der har med disse ting at gøre, ved, at med den øjeblikkelige mangel på både forsorgspladser og medarbejdere vil det være helt urealistisk at efterleve det, der tales om i dagsordensforslaget. Vi vil derfor undlade at stemme. Vi betragter dagsordenen som et led i et særlig kommunistisk teaterarrangement i denne forbindelse, og vi må selvfølgelig overlade til fru Hanne Reintoft at optræde som solist; det må jo blive noget i den retning. Vi agter ikke at være med, men vil undlade at stemme.

Clara Munck: På den konservative folketingsgruppes vegne skal jeg anbefale, at man stemmer imod det forslag om motive-ret dagsorden, der er fremsat af fru Hanne Reintoft.

Når jeg nu er heroppe, vil jeg sige til hr. Albertsen, at det, jeg har bebrejdet medarbejderne ved institutionerne, ikke er, at de interesserer sig for vilkårene på deres arbejdsplads, men at de vildleder ved at lade udarbejde resolutioner, hvori der protesteres mod forhøjelserne pr. 1. april 1971 med henvisning til, at dette er regeringens politik, når de dog ved, at der har været pristigninger på 4½ pct., der på grund af pristoppet ikke har slået igennem i taksterne, og at der har været lønstigninger på 11 pct., som er årsag til en væsentlig del af forhøjel-

[Clara Munck.]

serne. Det mener jeg uddannede pædagoger faktisk bør have en pligt til at tage med, når de ønsker at opstille protestskrivelser, som de har gjort her.

Eva Ree: Også venstre anbefaler at stemme imod det af fru Hanne Reintoft fremsatte forslag om motiveret dagsorden.

Grethe Philip: Hr. Albertsen må have misforstået mig, når han mener, at jeg skulle have sagt, at enlige forsørgere qua deres status som enlige forsørgere blev bedre stillet. Noget sådant har jeg ikke sagt. Jeg har ikke ordlyden af mit indlæg her, men jeg sagde noget i retning af, at rent faktisk vil de enlige forsørgere i praktisk taget alle tilfælde blive stillet som nu eller bedre. Dermed tænker jeg naturligvis på, at enlige forsørgere i hvert fald helt overvejende vil ligge under 40.000 kr.s indtægtsgrænsen, og at en meget stor del af dem vil ligge under 20.000 kr.s indtægtsgrænsen. En hel del af disse vil netop få den meget store fordel, jeg nævnte, ved fremover at blive helt fri for at betale for en daginstitutionspads, hvor de før måtte betale det halve beløb.

Det blev af hr. Kjær Rasmussen fremstillet, som om der skulle være et modsætningsforhold mellem den sympati, jeg har udtrykt for tanken om, at man engang skulle kunne tilbyde gratis daginstitutionspads eller dagplejepladser til alle forældre med børn i småbørnsalderen, i hvert fald i børnehaver — jeg nævnte udtrykkelig, at det for mig var et langtidsmål — og på den anden side min anbefaling af socialministerens lovforslag, der lemper betalingsreglerne for de svageste grupper og skærper dem for mellemindtægterne og de højere indtægter.

Jeg beklager, at jeg åbenbart ikke har udtrykt mig tydeligt nok. Jeg vil gerne præcisere: jeg har flere ønsker vedrørende daginstitutionspads, og jeg prioriterer mine ønsker. Jeg sætter som nummer ét hensynet til de svageste grupper i samfundet, og derfor ser jeg med glæde, at betalingsreglerne lempes for dem. Derefter sætter jeg på min prioriteringsliste som nummer to en fortsat meget kraftig udbygning af antallet af institutionspladser. Jeg vil gerne gentage, hvad jeg sagde i mit første indlæg: dækningspro-

centen for institutionspladser er endnu kun 5, 19 og 3 for henholdsvis vuggestuer, børnehaver og fritidshjem, og det er for at få disse procenter forhøjet, at jeg anser det for nødvendigt nu for visse familiegupper at skærpe betalingsreglerne. Det er på denne baggrund, jeg dels kan gå ind for lovforslaget, dels må anbefale at stemme imod det af fru Hanne Reintoft fremsatte dagsordensforslag.

Kurt Brauer: Mine første bemærkninger i mit første indlæg er ikke blevet antastet af nogen af de borgerlige politikere, som har været på talerstolen siden. Jeg skal derfor blot igen minde om, hvad deputationen sagde til os forleden, hvad de tusindvis af protester indeholder, og hvad vor mindretalsudtalelse indeholder. Der er ingen grund til at trække sagen i langdrag, for denne form for argumentation er vel ikke engang rigtig tinget værdig.

Jeg vil godt sige tak til ministeren for tilkendegivelsen af, at så vidt ministeren kunne oplyse her foreløbig, var der nok ikke noget teknisk til hinder for, at man kunne lade kommunerne overtage den byrde, som ifølge lovforslaget er tænkt væltet over på forældrene. Jeg må dog lige gøre opmærksom på, at i forslaget nævnes der nogle procentsatser for det, kommunen skal yde, og det er måske netop i disse procentsatser i § 1, nr. 2, i lovforslaget, man skal finde den juridiske knage, som jurister eller andre senere kan finde på at hænge min sag op på, nemlig at kommunerne jo kunne påtage sig forpligtelsen i stedet for forældrene.

Der står i § 1, nr. 2:

„§ 71, stk. 1 og 2, ophæves, og i stedet indsættes:

„Til de i § 65, stk. 1, nr. 1 og 2, nævnte institutioner ydes tilskud til de øvrige driftsudgifter med 35 pct. fra staten og 30 pct. fra kommunen.“

Hvis det bliver på den baggrund, jurister eller andre vil sige, at det ikke er muligt at lade kommunerne betale det, som man havde tænkt sig forældrene skulle betale, må jeg bebude ændringsforslag til tredje behandling om, at der i § 1, nr. 2, stk. 1, kommer til at stå „mindst 30 pct.“ og i stk. 2 og 3 „mindst 35 pct.“ for kommunen. På den måde kan vi sikre os, at kommunerne

[Kurt Brauer.]

har ret til, hvis borgerne vil det, at overtage den forpligtelse, som lovforslaget forestiller sig skal overvæltet på forældrene.

Jeg må stadig væk efterlyse partiet venstres holdning til gratisprincippet i almindelighed, hvor pædagogiske hensyn taler derfor:

Fru Hanne Reintofts dagsorden ødelægger i grunden lidt af debatten om dette spørgsmål, for hvad skal nu de stakler i regeringspartierne gøre, som har solgt deres salighed til „støvsugerbanden“? Ved at gå imod fru Hanne Reintofts forslag kommer de til at stemme imod gratisprincippet og imod, at man skal trække lovforslaget tilbage. På den måde bliver to ting kædet sammen, som måske burde have været adskilt i debatten. Jeg håber, det alligevel bliver muligt at gennemføre en debat med partiet venstre, som er det eneste parti, der ikke har givet sig til kende endnu i dette spørgsmål: om gratisprincippet. Jeg håber ikke, at de politikere, som har givet til kende, at de går ind for gratisprincippet, efter om lidt at have stemt imod fru Hanne Reintofts forslag i fremtiden vil gå imod gratisprincippet.

Disse ord siger lidt om dagsordensinstitutionens utilstrækkelighed i den slags sager. Det er ubehageligt, dette her. Socialistisk folkeparti er principielt for gratisprincippet; mener principielt, at loven bør trækkes tilbage, og selvfølgelig stemmer vi for fru Hanne Reintofts dagsorden; men vi mener, at den måske kan forplumre vandene, og det er lidt ærgerligt.

Kjær Rasmussen: Jeg synes ikke, det lykkedes fru Grethe Philip at overbevise mig om, at der er harmoni mellem hendes teori og hendes praksis. Det, vi er gået ind for, er udarbejdelse af forslag med det af os og af fru Grethe Philip ønskede mål, nemlig vederlagsfri pladser. Men der er ingen, der siger, at det er forslag, som skal træde i kraft den dag i morgen eller i næste uge. Man kunne dog godt tænke sig, at man satte noget sådant i værk og lod det træde i kraft, når der var gået en vis årrække.

Med hensyn til det fremsatte dagsordensforslag kan jeg sige, at vi kan stemme for det. Dets indhold svarer meget godt til de

synspunkter, jeg gjorde gældende i første omgang.

Hanne Reintoft: Allerførst må jeg sige til socialministeren, at jeg er lidt forskrækket over den måde, man prøver at tælle de folkelige protester op på. Jeg ved ikke, hvilke beregninger man har gjort sig i socialministeriet, men jeg ved, at f. eks. i Herstedernes kommune — en ganske typisk kommune med vanskeligheder af denne art, en udflytterkommune med meget dyre huslejer, hvor mand og kone er nødt til at arbejde begge to, og hvor institutionerne er meget dyre — har 70 pct. af samtlige forældre protesteret, og det er dog nok værd at skrive sig bag øret.

Samtidig prøver man at bagatellisere, at en meget, meget lang række fagforeninger og fagforbund også har skrevet under på protesten, og man ligesom antyder, at de ikke har medlemmerne bag sig. Jeg tror, man skal være sig for at begynde på den slags ting. Jeg tror i og for sig ikke, regeringen ville sige det samme, hvis det var Arbejdsgiverforeningen, der havde protesteret. Man ville nok ikke antyde, at den ikke havde sine medlemmer bag sig. Når dansk fagbevægelse protesterer, tror jeg godt, socialministeren kan regne med, at man har sine medlemmer bag sig.

Også jeg studsede meget over denne faktiske usmagelige indblanding af personalets lønninger i sagen. Vores pædagoger er meget, meget lavt lønnede og har et meget højt timetal i forhold til pædagoger i mange andre lande. De ved også, at de absolut ikke får lønforbedringer gennem disse højere priser, ligesom vi alle sammen ved, at man ikke kan dække sig under, at pengene skal bruges til at bygge flere institutioner. Jeg synes, der er meget socialt i sigtet, når pædagogerne, lavtlønnede, som de er, og vel vidende, at de intet selv får ud af højere priser, støtter forældrene i en protest mod noget, der føles som en tung byrde.

Jeg kan heller ikke rigtig forstå denne pralen af dækningsprocenterne. Den er, kan jeg forstå nu, 19 — før blev der sagt 16 — hvad angår børnehavpladser. 60 pct. af vore kvinder er udearbejdende. Det er så skræmmende en urimelighed i forhold til de udearbejdende kvinder, at man ikke på

[**Hanne Reintoft.**]

nogen måde kan komme og tillade sig at tale om et reelt og virkeligt fremskridt.

Så til min dagsorden. Det er en mærkelig situation at opleve, at der kommer en deputation, der som sagt taler på mange menneskers vegne, og den bliver fra det konservative folkeparti mødt med: vi er for gratis adgang til visse børneinstitutioner; det samme bliver sagt fra radikal side, og ikke mindst bliver det sagt fra socialdemokratisk side både til deputationen og på slotspladsen. Men så viser det sig, når det bliver til realiteter, at så er det ganske simpelt ikke sandt. Det er bare noget, man sidder og hælder i øret på folk for at skaffe sig sympati, for at få ro, eller hvad ved jeg. Hvis det er begyndelsen til en valgkamp, må man i hvert fald for socialdemokratiet sige, at den er traditionel. Hvis dette her ikke var så tung en byrde for befolkningen, kunne det måske være meget sjovt at høre korthusene falde sammen med det ene lille plask efter det andet, når sagerne skal omsættes til realiteter og gøres til virkelig politik.

Men det er ikke sjovt. Man burde sætte sig ned og prøve at lave en lovgivning, der nærmede sig gratisprincippet. Jeg har ikke sagt, det skulle være fra i dag til i morgen. Vi ved også godt, at tingene må have lov at udvikle sig. Men man kunne sætte sig ned og begynde og overveje at lave en lovgivning, der nærmede sig det princip, som man sidder og bilder befolkningen ind man dyrker.

Jeg tror ikke, hr. Kurt Brauer behøver at være så forfærdelig bange for, at det, at de borgerlige politikere stemmer imod denne dagsorden, vil ændre deres holdning til, at det hele skal være gratis, for de har aldrig ment det, da de sagde det.

Socialministeren (Nathalie Lind): Jeg har kun nogle få bemærkninger at føje til; de skal specielt være til det, hr. Albertsen sagde.

Ja, vores vurdering er forskellig. Jeg kan ikke acceptere, at der hermed sker nogen forringelse af den sociale og, blev der føjet til nu som noget nyt, den pædagogiske standard. Må jeg ikke have lov at tage et eksempel. Man taler om den familie, som har over 40.000 kr. i indtægt. For det første må vi ikke glemme, at der er tale om skattepligtig

indtægt, og for hvert hjemmeværende barn ud over ét lægger vi nu 3.500 kr. til; med et par børn er man altså oppe på omkring 50.000 kr. Denne familie skal betale en vis prisforhøjelse for at have børnene i børneinstitutioner. En del af forhøjelsen skal betales som følge af løn- og prisstigninger, en del som følge af lovforslaget. Men når man trækker dette eksempel frem, glemmer man familien med en noget lavere indtægt, men i øvrigt stort set med tilsvarende kår, i samme kommune, med samme transportudgifter, stort set også med samme huslejeudgifter. Indtægten her har hidtil ligget over 30.000 kr., men dér har man roligt kunnet se på, at den har måttet betale prisen for pladsen i institutionen fuldt ud, og man vil ikke tage med i sine vurderinger, at nu får denne familie, hvis indtægten ligger mellem 30.000 kr. og 40.000 kr., mulighed for $\frac{2}{5}$ reduktion af prisen.

Så blev der sagt, at det ikke var noget enestående, at man ændrede disse fripladsregler. Nej, det er rigtigt, og det er også rigtigt, som hr. Albertsen siger, at de har været uændret fra 1966, og indtil vi lavede dem om i 1970. Men det er jo ikke sådan, at man f. eks. i årene umiddelbart før 1966 regelmæssigt ændrede dem med korte mellemrum. Så vidt jeg ved, fastsatte man i slutningen af 1950'erne, vel i 1958, en grænse, og den lod man så stå i de kommende år op til 1966.

Jeg lyttede med megen interesse til hr. Albertsens bemærkninger om, at man ikke kunne omsætte princippet om gratis institutionspladser til alle i praksis nu. Jeg tror, der er anledning til her at rette en misforståelse: man har fra visse sider givet udtryk for, at der forelå principiel tilslutning til dette princip. Det gør der i betænkninger afgivet i begyndelsen af 1960'erne og i en nylig betænkning om familiens og kvindens stilling, hvori man siger, at det principielt bør være gratis. Men jeg tror, der er brug for at slå fast i debatten her, at da socialdemokratiet havde regeringsmagten, tog man ikke noget skridt til at gøre disse pladser gratis. Der er en væsentlig forskel på, om vi en dag når frem til en sådan udbygningstakt, at vi får en sådan dækning af behovet, at det, som fru Grethe Philip sagde og hr. Kurt Brauer var inde på, må være rimeligt at finansiere det over skattevejen, eller

[Socialministeren.]

at sige: så længe det er sådan, at de mange familier med børn på venteliste gennem det offentlige tilskud er med til at betale for dem, der får institutionspladserne, vil det med knapheden på institutioner ikke være rimeligt, at de skal betale et større tilskud.

Må jeg sige til hr. Kurt Brauer: vi kan diskutere, om det er teknisk muligt. Jeg tror ikke, det er vanskeligt. Vi ved, at visse kommuner betaler og måske også somme tider konkurrerer lidt med de private organisationer ved at give et ekstra tilskud til børneinstitutioner. Men som sagt: det kan vi diskutere, hvis der bliver endnu et udvalgs møde.

Fru Hanne Reintoft spørger, hvordan vi tæller i socialministeriet. Ja, vi tæller ikke efter den lille tabel, for vi kommer jo lidt højere op. Men vi tæller ved at lægge antalene sammen. Hvis det i Herstederne er 70 pct. — jeg har ikke kontrolleret, om det tal er rigtigt — så må der til gengæld være uhyre mange steder i landet, hvor man ikke har villet deltage i protesten. Det afhænger jo i høj grad også af, hvordan antallet af institutioner i Herstederne er fordelt i forhold til det øvrige land.

(Kort bemærkning).

Albertsen: Det bliver efterhånden bedre og bedre. Jeg forstår det nu sådan, at det, vi vedtager her, nu nærmest skal udskrives som et kolossalt socialt fremskridt. Hvem skal så betale de 50 mill. kr., som hele besparelsen lægger op til? Er det ikke de familier, der skal sende børn på institutionerne, og hvoraf mange har en svag økonomi, selv om de når over de indtægtsgrænser, som stilles op i det nye cirkulære? Nogen skal da betale det. Vi mener altså, at det rammer nogle grupper, som ikke har styrke og kræfter nok til at bære det, og vi havde hellere set, at disse besparelser havde været realiseret et andet sted. Vi er ikke modstandere af besparelser. Det har vi på intet tidspunkt givet udtryk for, og de, der lægger sådan noget i munden på os, taler mod bedre vidende. Vi har blot ikke ment, det var vor opgave i socialudvalget at finde andre besparelser inden for de sociale områder. Der må være andre steder, det vil være muligt at

fremskaffe besparelser. Det er vores udgangspunkt i vurderingen af disse ting.

Når det bliver anført, at vi ikke har taget initiativer på et tidligere tidspunkt, må jeg sige, at nu har denne regering jo, jeg havde nær sagt gud hjælpe mig, regeret en 3-4 år, men den har altså først nu i forbindelse med en i øvrigt svækket refusionsordning fundet på at ændre indtægtsgrænserne. Vi fandt på det i 1966, uden at der var tale om noget besparelsessigt. Det er forskellen. Jeg ved ikke, hvad jeg kunne have gjort for socialministeren, hvis ministeren var kommet med dette cirkulære, uden at der var tale om dette vedhæng, som er en forringelse; så skulle jeg endog gerne have råbt hurra for ministeren. Nu kan jeg højst beklage, at det kommer som et vedhæng til denne foranstaltning, for det er foranstaltningen, vi vender os imod, og ikke cirkulæret. Det synes jeg efterhånden skulle være gået op for regeringspartierne.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslag om motiveret dagsorden af Hanne Reintoft (se sp. 4429)

forkastedes med 74 stemmer mod 9; 40 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 1 og 2, § 1, således ændret, og § 2

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til folketingsbeslutning om ind- og udmeldelse af folkekirken [af Hanne Reintoft].

Valgt blev: *Burgdorf, Karen Thuroe Hansen, Adam Møller, Ulla Worm, Evan Jensen, Damsgaard, Niels Jørgen Nielsen, Samuelsen, Meta Ditzel, Kirkegaard, Grete Hækkerup, Jørgen Peder Hansen, Bodil Koch, Orla Møller, Ejner Nielsen, Johan Nielsen og Morten Lange.*

Den sidste sag på dagsordenen var:

Valg af 8 medlemmer til Nationalbankens repræsentantskab.

Valgt blev: *Havnstrup Clemmensen, Ellen Strange Petersen, Anders Andersen, Enggaard, Grethe Philip, J. O. Krag, Per Hækkerup og Ivar Nørgaard.*

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Udvalget angående forslag til lov om ophævelse af lov om oprettelse af et statshospital i Sønderborg har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Medlemmer af folketinget Kampmann, Kaj Andresen, Erling Dinesen, Grünbaum, Lysholt Hansen, Per Hækkerup, Helge Nielsen og Ivar Nørgaard har meddelt mig, at de ønsker at stille følgende forespørgsel til boligministeren:

„Hvad agter ministeren at foretage sig i anledning af, at et privat foretagende har planer om at beregne sig profit på kreditformidling gennem udstedelse af obligationer, og finder ministeren, at opbygningen af dette nye pantebrevsinstitut er i overensstemmelse med hensigten bag den nye realkreditlovgivning?“

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 10. marts, kl. 13 med følgende dagsorden:

- 1) *Spørgsmål om fremme af forespørgsel til boligministeren af Kampmann m. fl.*
- 2) *Indstilling fra udvalget til valgs prøvelse.*
- 3) *Spørgsmål til ministrene.*
- 4) *Anden behandling af:*
Forslag til lov om Forskningscentret ved Hørsholm.
- 5) *Første behandling af:*
Forslag til lov om indfødsrets meddelelse.
- 6) *Første behandling af:*

Forslag til lov om internationale reguleringsforanstaltninger vedrørende fiskeri.

7) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om et statsligt olieselskab [af Morten Lange m. fl.].

Mødet hævet kl. 16.19.

70. møde.

Onsdag den 10. marts kl. 13.

Formanden: I skrivelse af g. d. meddeler undervisningsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen. (Revision af lærermangelsloven)

og

forslag til lov om ændring af lov om handels højskoler.

Medlem af folketinget Hanne Reintoft har meddelt mig, at hun ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om beregning af et reguleringspristal.

I skrivelse af 8. marts d. å. meddeler ministeren for nedrustningsspørgsmål, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af den i London, Moskva og Washington den 11. februar 1971 undertegnede traktat om forbud mod anbringelse af kernevåben og andre masseødelæggelsesvåben på havbunden og i dens undergrund.

Udvalget for forretningsordenen har afgivet betænkning og indstilling angående folketingets samtykke i henhold til grundlovens § 57.

Udvalget for undervisning og uddannelse har afgivet betænkning over forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen. Eksemplarer vil blive omdelt.